

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΑΡΧΑΙΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

(Πίν. 4 και 5)

Σκάπτων τὸ ἄρτι ἀπὸν θέρος ἐν Ἐλευσίνι τὸν χώρον ἐκεῖνον τὸν μεσημβρινοδυτικὰ τῶν μεγάλων Προπυλαίων κείμενον ἀνεῦρον τὰ ἐδάφη τῆς κατασκευῆς ἀρχαίου ἀσβεστοκτίστου οἰκοδομήματος, οὗτινος οἱ τοῖχοι καθόσον σώζονται (εἰς ὕψος ἐνιαχοῦ 2,00 περίπου Γ. Μ.) φέρουσιν ἔτι καὶ νῦν πολλὰ παχὺ (0,03) καὶ ὄχι κακὸν τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς ἀσβεστόχρισμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ πάμπολλα τὰ ἴχνη τοιχογραφιῶν κατὰ τὸ γνωστὸν σύστημα τῆς καλουμένης a fresco ζωγραφικῆς.

Ἐν γένει ἐν Ἑλλάδι σπανιώταται εἶναι αἱ τοιχογραφίαι καὶ ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰ πανάρχαια ἐκεῖνα τοιχογραφήματα, ἅτινα ἤνεγκον ἐσχάτως εἰς φῶς αἱ τοῦ Schliemann καὶ τῆς ἡμετέρας Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἐν Μυκῆναις καὶ Τίρυνθι¹ ἀνασκαφαί, ἕτερα ἄξια ὁπωσοῦν λόγου ἐλάχιστα εὐρέθησαν καὶ ταῦτα εἰσέτι δὲν ἐγένοντο δι' ἀπεικονίσεως γνωστά.² Τούτου ἕνεκα πάνυ εὐπρόσδεκτον εὕρημα ὑπολαβόντες τὰς ἐν Ἐλευσίνι ἀποκαλυφθείσας τοιχογραφίας, παρέχομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος λιθογραφικὴν ἀπεικόνισιν τῶν κυριωτάτων αὐτῶν κατ' ἀντίγραφον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου γενόμενον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καλλιτέχνου κ. Gilliéron.³

Περὶ αὐτοῦ τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ θὰ ῥηθῶσι τὰ δέοντα ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ εὐθέτῳ, ἀφοῦ πρῶτον ἀνασκαφῶσι καὶ

¹ Παράβ. Schliemann, Tiryns, πίν. XIII. Ἀρχ. Ἐφημ. 1887, πίν. 10.

² Ἀντεγράφησαν μὲν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Λύτρα ἐπιμελείᾳ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας αἱ τοιχογραφίαι τοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κόρινθον παλαιοῦ τάφου καὶ τὴν εἰκόνα κατατεθειμένην νῦν ἐν τῷ Κεντρικῷ ἔθνικῷ Μουσείῳ εἶδον πολλοί, ἀλλὰ διὰ δημοσιεύσεως δὲν ἐγένοντο εἰσέτι εἰς τὸν καθόλου ἐπιστημονικὸν κόσμον γνωστῆ. Σύντομον μόνον περιγραφὴν αὐτῆς ἐδημοσίευσεν ὁ καθηγητὴς κ. Σ. Κουμανούδης ἐν τοῖς Πρακτικαῖς τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας τοῦ ἔτους 1882^{ου} ἐν σελ. 11-13. Παράβ. πρὸς τούτοις καὶ Πρακτικά τοῦ ἔτους 1881^{ου} σελ. 7-9 καὶ τὰς ἐκεῖ δύο παραπομπάς.

³ Εἰς τὸν κ. Gilliéron ὀφειλομεν καὶ τὴν γνώσιν τοῦ διὰ τῆς λεγομένης ἐλαφροπέτρας καθαρισμοῦ τοῦ ἀσβεστοχρίσματος ἀπὸ τοῦ ἐπικαλύπτοντος τὰς τοιχογραφίας τοῦ ρύπου, ὁ ἴδιος δὲ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ ὑπομονῆς ἐκαθάρισε τὴν κυριωτάτην αὐτῶν (πίν. 5) καὶ τὴν ἀνέδειξεν, ὅταν ἡ εἰκὼν ἀναπαριστῆ αὐτήν.

ἐρευνηθῶσιν οἱ ἐκεῖ τόποι ὡς δεῖ καὶ ἐξετασθῶσι τὰ κατ' αὐτὸ ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ λεπτομερείᾳ· ἐνταῦθα ἱκανὸν νὰ ῥηθῆ μόνον, ὅτι ὑπάρχουσι λόγοι πείθοντές με, ὅτι καὶ τοῦτο ἐκτίσθη περὶ τοὺς αὐτοὺς, καθ' οὓς καὶ τὰ μεγάλα Προπύλαια, χρόνους, δηλ. τοὺς Ἀδριανείους,¹ καὶ ἦν δημόσιον μᾶλλον ἢ ἰδιωτικὸν οἶκημα· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν τούτων τῶν τοιχογραφιῶν αὐτοῦ σύντομος ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος κατανοοῦσιν ὅτι ἄλλοις ἀνήκει, τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα γνώσεις καὶ πείραν μείζονας ἔχουσιν, ἢ λεπτομερῆς αὐτῶν ἐξέτασις.

Ἐν τῷ πίνακι 4^{ου} ἀπεικονίσθη ἐν μὲν τῇ ὑπ' ἀριθ. 1 εἰκόνι τὸ ὅλον (καθ' ὅσον σώζεται) ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τοίχου, ὅπως οὕτως ἔχει ὁ ἀναγνώστης πλήρη ὅσον τὸ δυνατὸν ἔννοιαν αὐτῶν, ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐτέρου τινὸς τοίχου τὸ κάλλιον σωζόμενον μέρος, ἵνα δειχθῆ ἡ ποικιλία περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν χρωμάτων τῶν διαιρουσῶν εἰς τετράγωνα πλαίσια τὴν ἐπιφάνειαν τῶν τοίχων καὶ ἐν τῷ 5^{ου} πίνακι αἱ κύριαι γραφαί (τῶν τε ζῶων δηλ. καὶ τοῦ ἐπὶ θρόνου ἀνδρός) τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 εἰκόνας, ἐν μείζονι κλίμακι, ὅπως σαφεστέραν συλλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τῶν καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἔννοιαν. Καὶ περὶ μὲν τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 τοῦ 4^{ου} πίνακος εἰκόνας οὐδὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω· ἡ διαίρεσις τοῦ ἐμβαδοῦ τῶν τοίχων διὰ ταινιῶν εἰς τετράγωνα μάλιστα πλαίσια εἶναι παλαιὰ καὶ εὐλόγως ὑποτίθεται ὅτι ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὴν ἀνάρτησιν ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοτελῶν τετραγώνων πινάκων· τὴν δὲ ποικιλίαν καὶ τὴν ὄχι ἄληθῶς ἀχάριτον σύνθεσιν καὶ ζωηρότητα τῶν χρωμάτων τῶν ἀποτελουσῶν τὰ πλαίσια ταινιῶν βλέ-

¹ Ὑποθέτω ὅτι πάντες νῦν οἱ τὰ τῆς Ἐλευσίνας μετὰ τινος προσοχῆς ἐξετάσαντες δέχονται, ὅτι τὰ μεγάλα Προπύλαια εἶναι κτίσμα τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κατὰ μίμησιν τῶν τῆς Ἀχροπόλεως Ἀθηνῶν κτισθέντα· καὶ δὲν γινώσκωμεν μὲν τὸν κτίστην αὐτῶν (δυστυχῶς ἢ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὸ μέσον τοῦ τυμπάνου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν ἀετώματος ἐντετειχισμένου αὐτοκρατορικοῦ ἐμβλήματος εἶναι σφόδρα ἠκρωτηριασμένη ὥστε δὲν ἀναγνωρίζεται) ἀλλ' εἰς ποῖον ἄλλον αὐτοκράτορα δυνάμεθα δικαιότερον ν' ἀναφέρωμεν τὴν οἰκοδομὴν αὐτῶν ἢ εἰς τὸν τοσοῦτον φιλαθῆνα καὶ δις τὴν Ἐλευσίνα χάριν μυσέως ἐπισκερθέντα Ἀδριανόν; Παράβ. νῦν καὶ Πρακτ. Ἀρχ. Ἐταιρ. τοῦ 1887 ἔτους, σ. 52.

πει καὶ μόνος του ὁ ἀναγνώστης· δυστυχῶς τὸ ἔδαφος τῶν πλαισίων ἐνταῦθα δὲν περιεσώθη ἡμῖν ἱκανῶς, ἵνα μάθωμεν ἂν ἔφερον καὶ τίνας ἔφερον γραφάς· οὐδὲν ἤττον καλὸν εἶναι νὰ παρατηρήσω ὅτι ἐν ἄλλοις ἄλλων τοίχων κάλλιον περισωθεῖσιν ἡμῖν ζωγραφιῶν ἵχνη δὲν διακρίνονται, ἐν δὲ τούτων φέρει ἀπλῶς κατὰ τὸ μέσον που στέφανον ἢ μᾶλλον κρίκον μὲ δύο κρεμαμμένας ταινίας ἐρυθρῶ πρὸς τὸ ἰώδες ἀποκλίνοντι χρώματι ἀπεικονισμένον.¹ φαίνεται λοιπὸν ὅτι οὐχὶ πάντα τὰ πλαίσια ἔφερον ζωγραφίας (ἀνθρώπων δηλ. καὶ ζώων μορφάς), ἀλλὰ τινα τούτων ἐκοσμοῦντο ἀπλῶς διὰ στεγάνων, ἀνθεμίων καὶ τῶν τοιούτων, πιθανὸν δὲ τὸ αὐτὸ σύστημα διακοσμῆσεως νὰ ἐκράτει καὶ κατὰ τὰς ἀνωτέρω ζώνας τῶν τοίχων, αἵτινες ἐπίσης, ὡς εἰκάζω, εἰς ὅμοια διηροῦντο τετράγωνα πλαίσια.

Καὶ νῦν ἂς εἶπω δύο λέξεις περὶ τῆς κυριωτάτης εἰκόνας (ἀριθ. 1, πίν. 4). Εἰς τὸ σωζόμενον ὕψος του διηρεῖτο καὶ τούτου τοῦ τοίχου (μακροῦ ὄντος 6,50 Γ. Μ.) ἡ ἐπιφάνεια διὰ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ κίονος (τοῦ φέροντος κατὰ μὲν τὸ μέσον στέφανον μύρτου, κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν του ἀδελόν τι πρᾶγμα, διότι τὰ ὀρώμενα ἵχνη εἶναι ἀσαφῆ) εἰς δύο ἴσα μέρη ἐκάτερον τῶν ὁποίων περιελάμβανεν ἀνὰ ἐν ζευγὸς πλαισίων διὰ τινος ἐν τῷ μέσῳ στυλοῦ χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων· ὁ ἕτερος τῶν στυλῶν τούτων σώζεται ἀκέραιος καὶ οὐδὲν φέρει κόσμημα· ὁ ἕτερος δὲν περιεσώθη ἡμῖν ὀλόκληρος, τὰ δὲ ὀρώμενα κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ εἶναι παντάπασι ἀσαφῆ καὶ ἐμοὶ τοῦλάχιστον ἀκατάληπτα· καὶ ὅμως ἡ εἰκὼν εἶναι ἀκριβῆς καὶ τοῦ πρωτοτύπου, ὡς περιεσώθη ἡμῖν, πιστὸν ἀντίγραφον· ἀλλὰ καὶ τῶν τετραγώνων πλαισίων τὸ ἔδαφος δὲν περιεσώθη ἡμῖν ἀλώδην, τούναντίον μάλιστα τοῦ τελευταίου πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ὀρώντος ὀλίγον τι μέρος τῆς ἐπιφανείας περιεσώθη ἀλύμαντον καὶ τοσοῦτον δυστυχῶς μόνον, ὥστε νὰ μὴ δυνώμεθα νὰ μάθωμεν καὶ τίνα ἔφερε γραφὴν· διότι πάντως θὰ ἔφερε τοιαύτην καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀν-

¹ Καὶ τοῦτο καὶ ἄλλα τινὰ ἀπεικονίσθησαν, ἀλλ' ἡ δημοσίευσίς τῶν εἰκόνων αὐτῶν ἐθεωρήθη περιττή. Ἄς προσθέσω δὲ ἐνταῦθα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ τοῖχοι διπλοῦν φέροντες ἀσβεστόχρισμα ἐν μὲν ὑποκάτω λευκὸν καὶ οὐδενὸς χρώματος ἵχνη φέροντος ἕτερον δὲ ἐπὶ τούτου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, διὰ ποικιλοχρῶν ταινιῶν εἰς τετράγωνα πλαίσια ἔχον διηρημένην τὴν ἐπιφάνειάν του.

θρωπίνης τινὸς μορφῆς. Ἄλλ' ἂς ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερον πῶς τὰ περισωθέντα ἡμῖν ἀπεικονίσματα. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου (ἀπ' ἀριστερῶν γενομένης τῆς ἀριθμῆσεως) πλαισίου εἰκονίζοντο, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἀνὴρ καθεστηκυίας ἡλικίας ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου καθήμενος καὶ τοὺς πέδιλα φοροῦντας πόδας ἐπὶ θρανιδίου πατῶν· τὸ ἰώδες χρώματος ἱμάτιόν του πρασίνην φέρον παρυφὴν καὶ οἰονεὶ κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κατήρχετο ὀπισθεν τῆς ῥάχεως καὶ ἐσκέπαζε μόνον τὰ ἀπὸ τῆς ἡβῆς καὶ κάτω μέρη τοῦ σώματος· ἐκράτει δὲ ὁ εἰκονιζόμενος τῇ μὲν δεξιᾷ πτερωτῇ νίκην, στέφανον ταῖς χερσίν φέρουσαν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σκήπτρον, οὗ δυστυχῶς τὸ ἀνώτερον μέρος ἐξέλιπε· οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι εἰς παντὸς βλέποντος τὴν εἰκόνα ἐπέρχεται εἰς τὸν νοῦν, ὅτι ὁ εἰκονιζόμενος (ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ σχεδὸν παντάπασι δυστυχῶς ἐξέλιπε), οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ ᾔῃαι ἢ ὁ πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ζεὺς, καθ' ὃν μάλιστα περίπου τύπον ἔπλασεν αὐτὸν ὁ μέγας τῶν πάλαι Ἀθηναίων τεχνίτης (Παυσ. V § XI). Ὁ τοιχογράφος ὑπέπεσε βεβαίως εἰς σπουδαῖον ἀμαρτήμα, καθίσας αὐτὸν ὅπως τὸν ἐκάθισε ἐπὶ τοῦ θρόνου· περὶ τὰ καθ' ἕκαστον ὅμως οὐχὶ τις ἀδέξιός δείκνυται· ἐν τῷ πρὸς τῷ δεξιᾷ αὐτοῦ πλαισίῳ εἰκονίζοντο δύο χοῖροι, ὧν μέγα μέρος μάλιστα τοῦ ἑτέρου αὐτῶν ἐξέλιπε καὶ μάλιστα αἱ κεφαλαί· ἐν δὲ τῷ πρὸς τ' ἀριστερά του πλαισίῳ δύο βόες ἐπίσης οὐχὶ ὅλως ἀκέραιοι περισωθέντες ἡμῖν, ἀλλ' ὑπεράνω τῆς θέσεως, ἔνθα αἱ κερασφόροι κεφαλαί των εἰκονίζοντο διακρίνονται σαφῶς κλάδων ἵχνη δηλοῦντα ὅτι τὰ ζῶα ἦσαν ἐστεμμένα· γνωστὸν δὲ ὅτι τὰ θύματα μάλιστα ἐστεμμένα ἤγοντο εἰς τὴν σφαγὴν. Βεβαίως ἢ εἰς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα καὶ αὐτοτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τετράγωνα πλαίσια διαίρεσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ τοίχου ἀποκρούει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι περὶ μιᾶς ἐνιαίας κατὰ τόπον καὶ χρόνον πράξεως πρόκειται· ἀλλ' ἢ ἀπεικόνισις τοῦ πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐν μέσῳ ζώων ἔχει τι τὸ ξενίζον κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ ἀναζητήσις σχέσεώς τινος τῶν εἰκονιζομένων πρὸς ἀλληλα φαίνεται μοι ὄχι ἄσκοπος· καὶ ἂν περὶ θυσίας εἰς τὸν ὑπατον θεὸν δὲν πρόκειται, ἴσως ἀπίθανον δὲν εἶναι νὰ προῦκειτο περὶ προπαρασκευῆς εἰς θυσίαν, γνωστὸν δὲ ὅτι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς

πράξεως τὰ διάφορα χρονικά, οὕτως εἶπεῖν, ση-
μεῖα δὲν ἀπηξίωσαν καὶ πάλαι καὶ ἐν τοῖς νεωτέ-
ροις χρόνοις ν' ἀπεικονίσωσιν οἱ τεχνῖται καθ' ὅ-
μοιον τρόπον, ἐν εἰκόσι δηλ. κεχωρισμέναις μὲν ἀπ'

ἀλλήλων, ἀποτελούσαις ὅμως οὐδὲν ἤπτον σειρὰν
καὶ οἶονεὶ μέρη οὖσαις, ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄλου.

Ἐν Ἐλευσίῃ τῇ 27 Νοεμβρίου 1888.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

(Πίν. 2 καὶ 3).

Τὸ περικαλλές τοῦτο μνημεῖον ἀρχαϊκῆς τέχνης,
οὗ τὴν εἰκόνα σήμερον ἐν τῷ 2^ῳ πίνακι δημοσιεύο-
μεν, κατέστη ἤδη περιώνυμον ὑπὸ πολλῶν συχνὰ
μνημονευόμενον¹. Εἶνε δὲ τοῦτο κεφαλὴ νεανικῆς
μορφῆς εὐρεθεῖσα πρὸ δύο περίπου ἐτῶν ἐν ταῖς
ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς τὸ βορειανατο-
λικὸν μέρος τοῦ Μουσείου. Ἡ κεφαλὴ αὕτη μικρο-
τέρα πῶς τοῦ φυσικοῦ μεγέθους οὖσα σφίξει πολ-
λαχοῦ ἴχνη χρωματισμοῦ, ἔχει δὲ τὴν κόμην ἀνα-
δεδεμένην κατὰ τὸν συνήθη ἐκεῖνον τρόπον, ὃν ὁ
Schreiber (Mitth. d. arch. Instit. in Athen, 1884)
ὡς γνωστὸν ἀττικὸν κρωβύλον ἀποφαίνεται. Δύο
ικανῶς παχεῖς πλόκαμοι διασταυρούμενοι φέρονται
ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς τὰ ἔμπροσθεν περιθέοντες τὴν
κεφαλὴν, εἶνε ὅμως ὁρατοὶ μόνον κατὰ τὸ ὀπισθεν
ἡμισυ τῆς κεφαλῆς μέρος, καλυπτόμενοι ἔμπρο-
σθεν ὑπὸ λυτῆς κόμης, ἣτις ἐπικέχεται ἀπὸ τῆς
κορυφῆς αὐτῆς ἐπὶ πολὺ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τὰ
πλάγια. Ἐνταῦθα δὲ ἡ κόμη καταπίπτει οὐχὶ ὡς
ὄγκος πυκνός, ἀλλ' εἶνε περιέργως διεσκευασμένη
ὡς ἐκ πολλῶν σειρῶν τριχῶν συγκειμένη ὁμοί-
οτατα τῇ κομμώσει τῆς ἐν τῷ περιφῆμῳ ἀγγείῳ τοῦ
Εὐφρονίου εἰκόνας νεανικῆς μορφῆς (Jahrbuch d.
arch. Instituts 1888 σ. 235). Ἡ κόμη τῆς κε-
φαλῆς ταύτης ἦτο κεχρωματισμένη διὰ κιτρίνου
τινὸς χρώματος, ἴχνη δὲ ἐρυθρᾶς βαφῆς δεικνύουσι
τὰ χεῖλη τὸ περίγραμμα τῶν βολβῶν τῶν ὀφθαλ-
μῶν εἶνε δεδηλωμένον διὰ μέλανός τινος χρώμα-
τος, τὸν αὐτὸν δὲ χρωματισμὸν φέρουσιν ἡ ἴρις καὶ

ἡ κόρη· αἱ βλεφαρίδες ὅμως ὑποτυποῦνται δι' ἐρυ-
θρᾶς ἐν τῷ μέλανι βαφῆς, αὐτὰ δὲ τὰ βλέφαρα σφί-
ζουσι λεῖψανα ὠχρολεύκου χρώματος. Ἡ κεφαλὴ
αὕτη ἀναγομένη εἰς τὴν δευτέραν ἴσως δεκαετη-
ρίδα τοῦ πέμπτου π. χ. αἰῶνος εἶνε μετὰ θαυμα-
στῆς περιεργίας ἐξειργασμένη καὶ μετὰ λεπτότη-
τος κατατηξίτεχνον, ὑπομιμνήσκουσα τὴν θαυμα-
στὴν ἐκείνην χαλκῆν κεφαλὴν τὴν δημοσιευθεῖσαν
ἐν τοῖς «Μουσείοις Ἀθηνῶν» Ρωμαίου — Σο-
φούλη, πίν. 16.

Ποῖα τις εἶνε ἡ ἱστορικὴ σημασία καὶ ἡ θέσις
τοῦ μνημείου τούτου ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς ἄλλης
ἀρχαϊκῆς τέχνης; Τοῦτο εἶνε τὸ κύριον ἐνταῦθα ζή-
τημα. Πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ προσπαθήσω-
μεν νὰ ἀπαντήσωμεν διὰ βραχέων, φρονούντες ὅτι
ἡ τεχνικὴ αὐτοῦ σημασία δύναται ἐπὶ τὸ πιθανώ-
τερον νὰ ὀρισθῇ διὰ τῆς παρεξέτασσεως συγγενῶν
μνημείων, ἐὰν τοιαῦτά τινα τῷ ὄντι ὑπάρχωσιν.

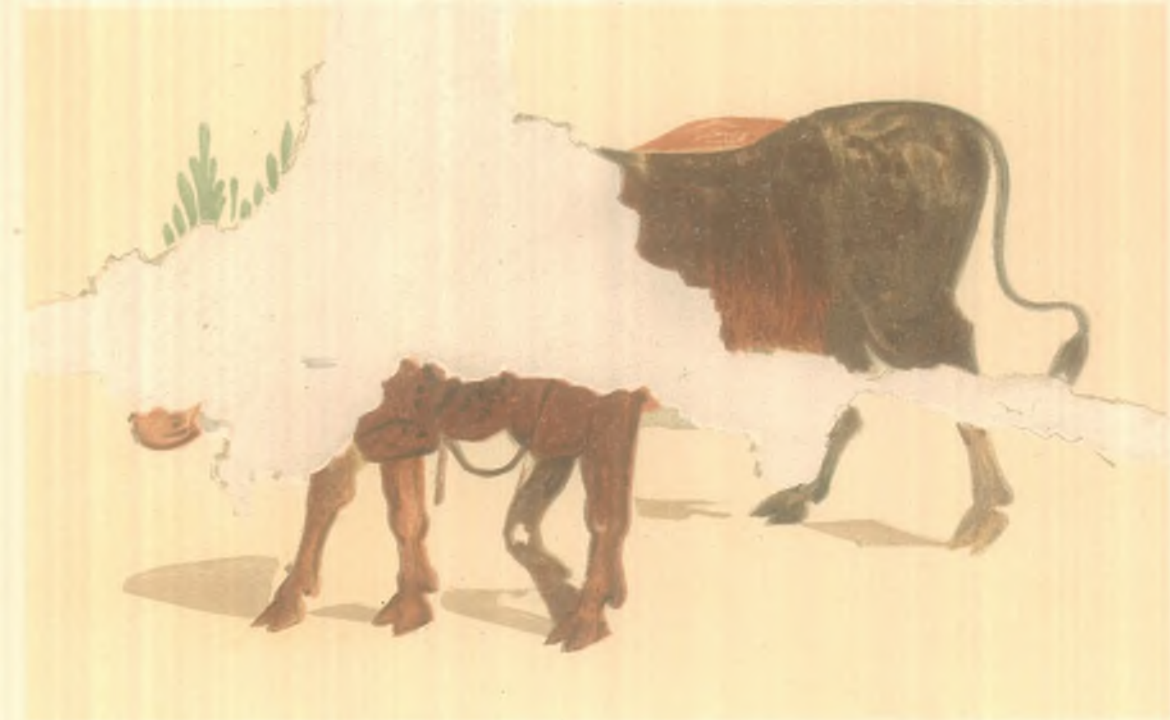
Ὅσοι ἔτυχε νὰ ἴδωσι τὸ μνημεῖον τοῦτο ὑπέ-
δειξαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ πρὸς τὸν περίφημον
Ἀπόλλωνα τὸν ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος τοῦ ἐν
Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός· οἱ τεκμαιρόμενοι ὅμως ἐκ
τούτου ὅτι καὶ ἡ κεφαλὴ αὕτη ὀφείλει νὰ θεωρηθῇ
κατ' ἀνάγκην ἔργον τῆς Ὀλυμπιακῆς τέχνης σκέ-
πτονται, κατ' ἐμὲ κριτὴν, κατὰ τινα ἀναχρονιστι-
κὴν μέθοδον· διότι τὸ μνημεῖον τοῦτο, τὸ ἐν Ἀτ-
τικῇ εὐρεθέν, εἶνε ἀναμφισβητήτως ἀρχαιότερον
τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀετωμάτων. Τὴν συγγένειαν
ἄλλως καὶ ὁμοιότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου οὐδεὶς
ἀρνεῖται, δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὴν
ταυτότητα τῆς ἐργασίας τῶν Ἀττικῶν μνημείων
καὶ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Ἀπόλλωνος¹. Αἱ διαφοραί,

¹ Ἐν ταῖς Mitth. 1887 σελ. 373 ὀνομάζεται ἡ κεφαλὴ αὕτη «we-

¹ Theoxenu, Les fouilles récentes de l'Acropole d'Athènes (Gazette Archéologique 1888 p. 41). Mitth. d. arch. Inst. in Athen 1887 σ. 373. Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ σελ. 266. Jahrbuch des arch. Instituts 1887 σελ. 233 Anm. 53. The Journal of hellenic Studies. Vol. IX p. 122 μετὰ μικρᾶς εἰκόνας.

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ.